

I

Uhtceare

(СТАРОАНГЛИЙСКИ)

Лежа буден преди съмване, не заспивам от тревога

Имало някога – така трябва да продължават някои приказки – майка, която изгубила дъщеря си. И сега виждала откраднатата си рожба. Докосвала кожата ѝ, решила косите ѝ. Гледала гърдите ѝ, които бавно се издигали и спускали, докато диша, а ако сложела ръка на тях, щяла да усети ударите на сърцето ѝ. Ала детето било безмълвно и очите му – затворени. Многобройните тръбички му подавали въздух и храна, но майката чувствала, че същията, която обича, е нейде другаде, а тялото в леглото е само обвивка, кукла, която чака безплътната душа да се върне, за да ѝ вдъхне живот.

Отпърво майката вярвала, че дъщеря ѝ още е там и просто спи; че обичният глас, с който ѝ разказва приказки и споделя новини, някак си би я събудил. Но дните прераствали в седмици, седмиците – в месеци и ставало все по-трудно да вярва в иманентната същност на детето си. Вече се страхувала, че всичко, което то представлявало, всичко, което имало смисъл – разговорите, смехът, дори плачът ѝ, може никога да не се завърне и тя да остане без своето чедо.

Майката се казвала Церера, а дъщерята – Феба.

Някога имаше и мъж – не баща, защото Церера отказваше да го удостои с тази титла, след като ги бе зарязал да се оправят сами още преди момиченцето ѝ да се роди. Доколкото ѝ беше известно, живееше някъде в Австралия и никога не бе показал, че желае да участва в живота на дъщеря си. В интерес на истината, Церера нямаше против това състояние на нещата. Любовта ѝ към него отдавна се бе изпарила и дистанцията напълно я устройваше. Изпитваше известна благодарност, че бе помогнал за създаването на Феба, и от време на време зърваше по нещичко от него в очите и усмивката ѝ, но то беше мимолетно, като размазан образ на перона, едва мернат през прозореца на влака и бързо забравен. Феба също проявяваше само бегъл интерес към него, при това без желание да го види, макар Церера да я уверяваше, че няма проблем и това да стане, стига да иска. Той нямаше профили в социалните мрежи, които смяташе за работа на дявола, но някои от познатите му ползваха „Фейсбук“ и тя знаеше, че ако се наложи, ще му предадат съобщение.

Такава нужда не бе възниквала досега – до деня на злополуката. Церера искаше мъжът да знае какво е станало – ако не за друго, мъката бе твърде голяма, за да я понесе сама, въпреки че всички опити да я сподели до момента не успяваха да я намалят. Но в крайна сметка получи само груб отговор чрез общ познат: един-единствен ред, в който казваше, че съжالياва и се надява Феба скоро да се оправя, сякаш това дете, част от него самия, бе прихванало грип или шарка, а не беше пострадало в брутален сблъсък между автомобил и нежното тяло на осемгодишно момиченце.

За първи път Церера почувства, че мрази бащата на Феба. Мразеше го почти толкова, колкото и кретена, който си бе писал съобщения на телефона, докато шофира – и то не на жена си, а на любовницата си, което го правеше

ше кретен прелюбодеец. Беше посетил болницата скоро след катастрофата, но само принуди Церера да поиска да го изведат, преди да успее да я заговори. Оттогава насам неколкократно се бе опитвал да се свърже с нея пряко или чрез адвокатите си, но тя не желаше да има нищо общо с него. Не искаше дори да го съди – поне в началото, макар да я съветваха да го стори, та поне за да може да плаща грижите за дъщеря си, защото бог знае колко дълго щеше да трае този полуживот, в който се налагаха сестрите да въртят тялото ѝ, за да не получи декубитални рани, а функциите му се поддържаха единствено благодарение на съвременната апаратура. Феба си беше ударила главата в земята и докато другите травми се оправяха, увредата в мозъка си оставаше и никой не знаеше кога и дали изобщо ще се излекува.

Церера беше усвоила цял нов речник, несвойствен начин за интерпретация на човешкото съществуване: мозъчен оток, аксиална травма и най-важното за майка и дете – Глазгоу скалата, по която сега се определяше съзнанието, а оттам и правото на живот на Феба. По-малко от пет точки на зрителните, вербалните и моторните реакции и шансовете за смърт или трайно вегетативно състояние вече бяха 80 процента. Над 11 – шансовете за възстановяване скачаха на 90 процента. А тя кръжеше някъде между тях...

Важното беше, че не е изпаднала в мозъчна смърт. В мозъка ѝ още се случваха разни неща. Лекарите твърдяха, че не страда, но кой можеше да знае със сигурност? (Последното винаги биваше изричано тихо и накрая, сякаш с половин уста: *Кой може да каже със сигурност? Разбирате ли, просто не знаем. Мозъкът е сложно нещо. Не смятаме, че я боли, но...*) В болницата се беше състоял и разговор, по време на който стана дума, че ако с времето Феба не прояви признаци на подобрение, може би ще бъде милостиво – с по-различен тон и лека, тъжна усмивка – да я пуснат да си върви.

Церера търсеше надежда в очите им, но намираше само съчувствие. А тя не искаше съчувствие. Искаше само дъщеря ѝ да се върне.

29 октомври: Церера за първи път пропусна свиждане, за първи път не отиде при Феба след катастрофата. Тялото ѝ просто не пожела да се надигне от стола, на който бе седнала да си почине. Беше твърде изтощено, твърде изнурено, затова тя просто затвори очи и отново заспа. По-късно, когато зората я свари на същия стол, я обзе такова чувство на вина, че заплака. Погледна телефона си, убедена, че е пропуснала съобщение, с което от болницата я уведомяват, че в нейно отсъствие – не, *поради* нейното отсъствие – Феба е починала и светлината ѝ завинаги е угаснала. Но нямаше никакви съобщения и когато позвъни в болницата, оттам я увериха, че всичко е както преди и както навярно ще продължи да бъде: покой и безмълвие.

Това беше началото. Скоро започна да ходи там само по пет дни в седмицата, понякога дори и четири, и така си и остана. Чувството ѝ за вина ставаше все по-неосезаемо, макар да витаеше на заден план – призрачно и сиво. Криеше се в сенките на дневната в утрините и следобедите, когато си оставаше у дома, понякога се мержелееше като отражение в телевизионния екран, когато го изключваше вечер – петно в тъмнината. Призракът имаше много лица, носеше дори и нейното. Все пак тя беше майка, довела в света дете, което не бе успяла да опази, а му бе позволила да тича на няколко крачки пред нея, докато пресичаха „Белам“. Бяха съвсем близо до бордюра и около пешеходната пътека нямаше никого, когато Феба се отскубна от ръката ѝ. Само миг невнимание – и след него светът сякаш се размаза, чу се глух удар и дъщеря ѝ, такава, каквата я познаваше, изчезна. На нейно място се появи друго, непознато същество.

Ала онова, което витаеше в мрака, не беше само про-

явление на вината ѝ, а на нещо по-старо и неумолимо. Беше самата Смърт, в женски очертания. В най-тежките нощи в болницата, унасяйки се в неспокоен сън до дъщеря си, Церера усещаше как Смъртта кръжи над тях и дебне сгоден случай. Готова бе да вземе Феба още там, на шосето, но детето ѝ се изплъзна и сега тя не можеше да го докопа. Майката усещаше нетърпението ѝ и чуваше гласа ѝ, в който едва ли не звучеше благодост:

– Стане ли твърде непоносимо, само помоли и аз ще избавя и двете ви.

И Церера с всички сили се мъчеше да му устои.

II

Putthery

(СТАФОРДШИРСКИ ДИАЛЕКТ)

Дълбоко, влажно затишие пред буря

Церера стигна в болницата малко по-късно от обичайното, подгизнала от дъжда. Под мишница носеше книгата с приказки, която Феба обожаваше от съвсем малка, но никога не бе чела сама. Свързваше топлото чувство към нея и цялата ѝ сила само с майчиния глас. Вече беше голяма, но още обичаше Церера да ѝ чете на глас – само от тази книга и само когато беше тъжна или тревожна. Макар омачкана по края, покрита с петна от пръсти и разлят чай, това си беше тяхната книга – символ на връзката помежду им.

Някога бащата на Церера ѝ бе казал, че книгите пазят следи от всички, които ги четат – люспички от кожа, видими и невидими косъмчета, мазнина от върховете на пръстите, дори кръв и сълзи, така че както книгата става част от читателя, така и той става част от нея. Всеки том съдържа запис за всички, които са разлиствали страниците му, архив на живите и мъртвите. Церера беше решила, че ако Феба почине, ще сложи книгата с приказки в гроба ѝ: да я отнесе със себе си в отвъдното и да я пази, докато и майка ѝ иде при нея – защото, ако това се случеше, несъмнено скоро щеше да я последва. Не искаше да живее в свят, където дъщеричката ѝ е сведена до спомен. Може би затова не намираше утеха в клипчетата с нея,

които можеше да гледа на телефона си, нито в записите на гласа ѝ. Това бяха реликви, тотеми от миналото, сякаш безплатни призраци, а Церера не искаше Феба, която вече я няма – копнееше за Феба, която тепърва ще бъде.

На таблото до входа на болницата стоеше бележка, напomniaща на родителите, че всяка сряда вечер се събира група за подкрепа на хора с болни деца, а след сбирката се поднасят освежителни напитки. Церера беше ходила само веднъж, но не ѝ стана по-добре, докато слушаше другите. Някои бяха много по-зле от нея. Тя още хранеше надежда за Феба, а там беше пълно с майки и бащи, чиито деца никога нямаше да оздравеят или да пораснат. Почувства се още по-потисната и гневна. Затова не повтори, а когато се разминаваше с родители от групата, всячески се стараше да избегне погледите им.

Съзнаваше, че злополуката е променила и собствената ѝ самоличност. Тя вече не беше себе си, а „майка на Феба“. Така я наричаха в болницата: „Майката на Феба е тук“, „Майката на Феба би искала да попита“, също както преди се изразяваха родителите в училището. Церера не беше независима личност, а изцяло дефинирана от връзката си със страдащото дете. Това някак подчертаваше усещането ѝ за откъсване и нереалност, сякаш виждаше как и тя самата избледнява ведно с дъщеря си.

В стаята я посрещна Стефани – сестрата от първата вечер, когато Феба и Церера пристигнаха, облети с една и съща кръв. Церера не знаеше нищо за нея, освен името, защото не беше и питала. От катастрофата насам интересът ѝ към околните в общи линии се беше стопил.

– Обичайното, виждам. – Стефани посочи книгата. – Никога не им омръзват, нали?

Церера усети смъдене в очите от тази малка добрина: от предположението, че Феба, където и да се намираше, чуваше приказките и гласа на майка си и имаше шанс да я съживят.

– Наистина – съгласи се тя. – Но.. – После млъкна. – Няма значение, не е важно.

– Може и да е. Кажете ми, ако размислите – отвърна сестрата, но не подхвана да върши работата си. Личеше си, че има още нещо. – Преди да си тръгнете, господин Стюарт би искал да ви види за малко. Отбийте се в стаята на сестрите, когато ви остане минута време, и ще ви заведе при него.

Господин Стюарт беше главният лекар, който отговаряше за Феба. Беше търпелив и внимателен, но Церера се отнасяше с подозрение към него заради сравнително младата му възраст. Не вярваше, че е живял – или по-точно, страдал – достатъчно, за да разбира чуждото страдание. Пък и в изражението, в погледа на сестрата имаше нещо, което подсказваше, че разговорът няма да донесе облекчение. Чувстваше приближаващия край.

– Непременно – каза Церера, като мислено си представяше как бяга от болницата, притиснала до гърдите си детето, а чаршафът, с който е увито като в покров, се вее на вятъра и отлита като дух, оставяйки празни пазви подире си.

– Ако ме няма, помолете да ме извикат – добави Стефани.

Ето го пак, този път в усмивката ѝ: тъга, жал.

Това е кошмар, помисли си Церера, истински кошмар, който само смъртта ще прекрати.

III

Wann

(СТАРОАНГЛИЙСКИ)

Тъмното по перата на враната

Церера чете цял час на Феба, но ако някой я беше попитал за какво се разказва в приказките, не би могла да каже. Умът ѝ беше другаде. Накрая остави книгата и взе да сресва косата на дъщеря си. Беше толкова внимателна със заплетените кичури, че главичката на възглавницата не трепваше. Очите ѝ бяха затворени – сега бяха винаги затворени. Церера зърваше само за миг кафявите ириса, когато господин Стюарт или някой от подчинените му идваше да провери зеничния ѝ рефлекс: сякаш облаците за миг се разделяха, та да се види небето зад тях. Тя остави четката и втри овлажнител в ръцете на момиченцето си – с аромат на праскови, защото обичаше миризмата им, – а после изпъна нощницата ѝ и обра малките гурелчета покрай очите ѝ. Накрая взе дясната ѝ ръчица и целуна всички пръстчета едно по едно, шепнейки:

– Върни се при мен, защото много ми липсваш.

Чу шум откъм прозореца и вдигна очи. През стъклото втречено я гледаше птица. Лявото ѝ око го нямаше, а на негово място личеше двоен белег. Птицата килна глава, изграчи и отлетя.

– Гарга ли беше?

Церера се обърна и видя Стефани на вратата. Почуди се откога ли стои там и чака.

– Не, врана. Като онези, които са се събирали на бойните полета

Думите излязоха от устата ѝ, преди да ги спре.

– Защо?

– За да се хранят с мъртвите.

Мършояд. Търсач на трупове.

Поличба.

Сестрата не знаеше как да отговори.

– Е, тук няма да намери нищо – рече накрая.

– Не. Не тук, не днес.

– Откъде знаете такива неща? – полюбопитства Стефани. – За враните и тем подобни?

– Баща ми ги разказваше, когато бях малка.

– Странни работи за едно дете.

– Не и за баща ми. Той беше библиотекар в университета и любител на фолклора. Можеше да говори безспир за великани, вещици и змейове.

Стефани отново посочи книгата, която Церера държеше подръка.

– От него ли сте наследили любовта към приказките? И моето момче ги обожава.

Церера едва не се засмя.

– Това ли? Баща ми ще се обърне в гроба, ако знае, че ѝ чета такива глупости.

– И защо?

Майката се замисли за стареца, починал преди пет години. Двамата с Феба бяха успели да се запознаят съвсем за кратко.

– Защото не са достатъчно мрачни.

Консултантът нямаше собствен кабинет в главната болница, а работеше в съседна сграда. Стефани я изпрати до вратата, въпреки че Церера добре знаеше къде е. Чувстваше се като осъдена на път към ешафода. Стаята имаше безличен вид, с изключение на ярката абстрактна картина на стената зад бюрото. Нямаше семейни сним-